

GAZETA TRANSILVANIEI

Intemeiată la 1838 de George Barițiu

Cu tot disprețul pentru popor aristocrații și oligarhii nici 24 de ore n'ar fi fost în stare să susțină singuri statul (Istoria Transilvaniei) G. BARIȚIU.

Concesunea anunțurilor și abonamentelor: Prima Agenție Română de publicitate GIL. ILIESCU București, a. Ionică 6.

Redacția Brașov, Piața Libertății 28
București, ss. Voevozi 50

APARE SEARA IN FIECARE ZI DE LUCRU
Redactori-Șefi Ion Olapofel
Secretar de red.: Victor Branișco
Redactor responsabil: Ion Broșca

ABONAMENTUL
Trei luni Șase luni Un an
România: Lei 30.90 Cor. 60 (180 Cor.) 120 (360 Cor.)
Pentru străinătate abonament îndoit
TELEFON: BRAȘOV 226

Instituții de cultură.

Congresul Ligei Culturale

După sesiunea ordinară a Academiei Române, o altă instituție de cultură, Liga Culturală, își anunșă congresul ei anual. Nu se poate spune nici, într'un articol de la, tot ce se poate și tot ce trebuie să se spună despre opera de filtrare culturală pe care această instituție a întreprins-o mai ales dela 1906 încosce, decând personalitatea covârșitoare a d-lui Iorga l-a imprimat tendințele culturale-naționale, dându-i direcțiunile redente, sprijinite pe pregătirea științifică, cari au contribuit așa de mult la ceea ce suntem astăzi: nașea întregită, cuprinsă în ho-noralele ei etnice.

Pe lângă aceasta nu trebuie să se mai uite un lucru: suntem într-o fază de tranziție în care valorile sociale vârlabile până ieri cad și alte noțiuni încep să se deslușească, noțiuni sociale menite să înlocuiască pe cele vechi. Această transformare internă, pe care e chemată s'o îndure conștiința fiecărui individ, nu poate fi efectuată uti și fecund decât cu ajutorul pe care cultura îl poate pune oricând la îndemână. Din cauza acestui insuficient pregătire culturale suntem azi martorii unui haos la care privim neputincioși. Și nu ne dăm încă seama că, în bună parte, desorientarea această se datorește lipsei unei serioase pregătiri științifice pe care e capabilă s'o dea slova tehnică și comunicativă, puterea neprețuită și ignorată a culturii.

Zguduții de războiu prin verificarea severă pe care a impus-o valorilor morale și sociale ce ne dominau, fiindcă le consideram inviolabile, suntem în căutarea unui echilibru pe care-l indică vag orientarea bălbândă a societății în urma noulor formule care, cu fiece zi, se deslușesc mai bine. Această trezire pentru altă viață pe care ne place s'o credem în conformitate cu normele unei perfecțiuni ideale se bazează pe voința unanimă a popoarelor de-a începe o epocă de conștientă dreptate colectivă, îndreptând sforțările tuturor către binele comun și suprem căreoraștă în umanizarea omenirii.

Ceea ce s'a întâmplat în timpul zguduților armate na putea să rămână fără rezultate. Toată ura și toată bestialitatea deslănțuită cu o barbarie fără pereche trebuie, neapărat, să producă în sufletele indivizilor o reacțiune. Și ea s'a produs, dar nu în toată plenitudinea ei. Unii naivi au pus toate barbarele comise în timpul celor cinci ani de durere groaznică pe socoteala culturii și căruil faliment în schimbare, sceptici în direcțiile celor patru puncte cardinale ale globului. Dar nu se gândiau că, dimpotrivă, tocmai pervertirea adevăratului caracter al culturii și a adevăratelor ei destinații, dându-i scopuri pe care ea în esență nu le cuprinde, a făcut posibilă izbucnirea monstruoșității de care se va răzbi, totdeauna, omenirea...

Cine dintre cei care, cunoscând valoarea și rolul culturii în alcătuirea socială, ar îndrăzni să conteste sprijinul pe care această cultură l'ar putea da unei societăți care se leagă într'un desechilibru haotic? Cine ar îndrăzni să conteste contribuția determinantă în dezvoltarea societăților pe care o aduce cultura? De ar vre-un incomplet. Căci un om în toată firea nu poate nega o forță al cărui

rol incomensurabil au început să-l simtă, cu putere, păturile ignorate și ignorante ale poporului, care pe fiece zi cer lumina care să le deschidă mintea. Și nu putem lăsa neimplinită această cerință persistentă a păturilor de jos. Am comite o crimă, fșgăduindu-l propășirea, față de neamul acesta, în primul rând, și, în al doilea rând, o crimă față de civilizația și cultura universală pe care s'm lipsi-o de talentele sculptoare și de genurile care zac, latente, în straturile necultivate ale poporului.

Not trebuie să aducem de azi înainte la cultura lumii aportul pe care genul poporului nostru este în stare să-l dea. Trebuie să îmbogățim cultura universală cu creații tălmăcite din sufletul caracteristic al nașiei noastre. Astfel vom fi sub influența superiorității noastre culturale grupurile etnice străine pe care le cuprinde Statul nostru întreg și ne vom impune celorlalte nașii și popoare. Dar la aceasta trebuie să se adauge, pe lângă mijloacele pe care le are Statul pentru răspândirea culturii și ceace inițiativa privată conștientă poate să dea. Cu ajutorul inițiativei private se pot face, pentru educația culturală și morală a poporului, minuni, accelerându-se opera de luminare și propășire.

Ca organ vechi, eșit tocmai din nevoia de cultură, înțelegem să fim permanent contactul cu ea, căci ne dăm perfect seama de rolul pe care-l are factorul spiritual în viața unui popor. Vom urmări cu toată atenția cuvenită activitatea fiecărei instituții de cultură sprijinindu-o cu tot sufletul. De aceea așteptăm deabaterile și hotărârile pe care le va lua congresul Ligei Culturale ce se va ține, peste scurt timp, la Râmnicul-Vâlcea.

Crestătură și de ni

Ne e rușine să muncim?...

Mă plimbam mai ieri pe promenadă cu Moș Gligorie. O lume poștrăzită îndușe promenașia și forțele de colo până colo în fața „Transilvaniei”. Discutam o chestie politică, și când discuși așa ceva, cu un om care-l vezi că și-a schimbat de curând credințele politice, repede te plictisești. Așa că mai mult distrază, mă făceam să ascult la oel ce spunea însoțitorul meu, eu ochii însă cercetam lumea.

Ce mai dușul! Ghetele-boacăle de ne vremuri, cari încălțau picioroșele ungaroicelor și nemțioșelor de azi, au dispărut și pantoforii eleganți le-au luat locul. Cochetașia se vede că este de o conștiințe fulgerătoare căci azi, dacă ai sta la o parte fără ca să le auzi vorbind, eu greu ai putea distinge pe cele în vâlcătura la noi, venite din țară, de cele locale.

Și forțosun absurditatea în sus și în jos. Primire multele neconștute, abia șterse, cătă nă „d'ale noastre”. Mă așez de transformată însă, încât, eu greu o pot recunoaște.

— Da de ce cercetezi așa lumea? Cauți pe cine-va? — Mă prins cu mâin-n sec. A trebuit să-i răspund ceva lui Moș Gligorie, căci alt-fel ar fi însemnat că nu-l dau atenția cuvenită. Iși e curios, nevoie mare, Moș Gligorie. Când l'ai căleat pe bățatură, nu te spală nici valesă Bărsel.

Deodată mă-a fulgerat un gând. — Mă soasă Moș Gligorie. Surorile mi-au ros urechile. De vr'o lună de zile mă tot roagă să le găsesc o croitoroasă, căci ele noi venite, nu cunosc lumea. Le-am promis după ce și deus din croitoroșele de azi mi-au promis, ba după Rusalii, ba după a doua Duminecă dela Rusalii că o să vie și eu mai vin.

Acum le caut prin mulțime, căci sunt sigur că la ora asta sunt pe promenadă. Nu m'am țelut, după cum nici lui Moș Gligorie nu-i spuneașm minoșună. Abia mai făcurăm un „tar”, când o „dușucă” elegantă apare, în urma unui grup de ofițeri. Paria în mână dreptă un vraf de cărți. M'am lăsat în spre dănaș.

— În fine te-am prins d-șoară. Și ce mi-ai promis! Ai spus că vei să lucrezi surorilor mele câte ceva! — S'a uitat lung la mine, parcă nu mai mă cunoștea și după ce m'a cercetat bine. — Domnul greșești. Eu n'am promis nimăui nimic odată. — Cum? — Grupul de ofițeri se depărtașe puțin Atunci fără să aștepte roia croitoroasă. — Ascultă. Te rog să nu mai vorbești cu voce tare că ne aud ofițerii... Nu mai lucreaș croitoria. Acum lăvâș frățușeșto...

Am părășit-o fără să-i mai spun nimic căci simțeam că degeaba îmi voi pierde timpul. Când cine-va ajunge să-i

Viața în Franța.

Exploatarea intensă a coloniilor

— Dela Corespondentul nostru special. —

Grătățiile din ce în ce mai mari pe care Franța le întâmpină în opera ei de refacere au făcut pe mulți economiști și oameni politici să caute a libera țara aceasta bogată de orice tutălă străină. Franța duce lipsă de multe lucruri, sau pentru a și le procura, trebuie să trimită prea mulți bani, deprecând printr'un import ce nu coresponde exportului, și mai mult moneta ei destul de depreciată. Căci, printr'o asemănare adevărată frățească, sora noastră latină suferă și ea ca și noi, de scăderea monedei. Dacă leul românesc nu valorează mai mult de 27 centime la Paris, apoi vici francul francez nu trece de 31 centime la New-York. Indreptarea acestei stări îngrijitoare de fapt este în strânsă legătură cu activarea producției și exportului. România, prin chiar natura produselor ei, neavând nevoie, spre a se ridica, de importare de materii prime, nu așteaptă decât să-i se pună la dispoziție mijloace de transport pentru ca cerealele și petrolul ei să ia drumul străinătății și să-i readucă belșugul din vremurile de liniște. Nu tot atât de frumoase speranțe poate avea Franța. Nevoită să importe cereale spre a asigura hrana populației, mai are trebuință și de nemărate materii prime pentru reluarea producției ei industriale. Sprijinul financiar al Americii, pe care se bazează atât de mult, îi e sește; și chiar de nu l-ar fi lipsit, înglobarea în noul datorii este o politică de expediție, pe care o adoptă când n'ai ce face, însă care nu poate fi considerată drept un plan metodic de refacere economică. Sirânsă cu ușă, Franța se gă-

dește cum să poată scăpa fără a mai solicita ajutorul nimăui. „A quelque chose malheur est bon”, spune un proverb francez; de aceea, în fîndignarea naturală pe care a provocat-o ingratitudinea americană în sensul conducătorilor Franței, aceștia s'au hotărât să pună în lucrare un plan, de mult preconizat, însă la care nu se opră nici un guvern. Viața dinainte era prea ușoară ca să-și mai bată cîneva capul cu proiecte grandioase a căror realizare era costisitoare și nu putea să dea toate roadele, for într-un timp prea apropiat. Dar astăzi nu se mai poate vorbi ca altădată. Conducătorii au îndatorirea să fie mai prevăzători; ei nu trebuie să se mărginească numai la timpul cât dețin frânele guvernării. Guvernarea lor trebuie să prezinte o unitate, pe care succesorii să o urmeze și respecte din pricina chiar a utilității ei. Din măsuri izolate ce nu se înăntuesc nu va ieși nici odată mântuirea unei nașii.

Și Franța, în timpurile acestea grele, și-a întors privirile spre colonii. Și-au adus aminte oamenii ei de seamă că imperiul colonial al Franței este al doilea din lume, cel dintău fiind imperiul colonial englez; și și-au mai amintit că populația coloniilor nu și-a preocupat concursul prețios pe care l-a dat Franței pe câmpul de luptă, căci-o dă drept la o asimilare și mai mare cu populația metropolei, precum și că coloniile reprezintă un izvor nesecat de bogății pe care Franța le importă, în vreme ce coloniile franceze le exportă, fără a le trimite marelui nașii de care depind.

Este cu adevărat simitoare producția actuală a coloniilor franceze, producție căreia i se dedea cu pictorul, necostându-o fără cuvânt. Și este o lipsă de judecată a se cumpăra astăzi ceea ce poți lua dea tine. Franța nu are decât să întăduă mâna spre a-și procura ceea ce străinătățile îi retază, sau îi procure cu niște prețuri, din plata cărora nu poate rezulta decât o scădere și mai mare a valutei, deci o înăntășire a finanșelor franceze. Bine înțeles că, pentru moment Franța trebuie să se mulțumească cu producția obșnuită a coloniilor, și, pentru înăntășirea ei, să se apuce să înăntășiască lucrările, ce vom indica mai jos și cari l-au fost semnalate din vreme de mulți guvernatori coloniali.

Impunatănd dătele ce găsesc în statistica Ministerului Colonilor, pot spune că coloniile franceze, excluzând Africa de Nord, asupra căreia, neapătatnd de ministerul coloniilor, cifrele sunt mai puțin precise, au o producție anuală de peste trei milioane de tone, în valoare de ceva mai mult de trei miliarde de franci. Nu se poate zice că aceste produse de trei miliarde și ceva de franci nu ar însemna mare lucru pentru o țară ca Franța, al cărui import actual atinge, spre a îndestula populația, pe puțin 20 de miliarde; căci evăluarea producției coloniale se face pe franci francezi nedepreciați, cari urmând oscilațiile schimbului, ar reprezenta peste 11 miliarde. Se vede, deci, că producția actuală a coloniilor ar putea reduce, dintr'odată, dacă nu mai mult, cel puțin la jumătate, importul francez. Și tot dintr'odată, în urma acestei realizări, francul francez ar ajunge, în țările în care e depreciat, să aibă o mai mare valoare, astfel că și restul importului ar fi inferior, ca valoare bănească, cifrelor enorme pe care le atinge acum. Nu trebuie uitat că producția colonială, după însăși afirmășunea ministrului Sarraut, care, ca fost guvernator al Indochinei, este în măsură de-a cunoaște chestiunile coloniale, poate, în zecă ani, adică după realizarea unui plan metodic, de care vom vorbi mai la vale, să fie chiar încuciată.

Cele trei milioane și ceva de tone de produse ale coloniilor se

impart astfel pe categorii: 2 milioane de tone de produse alimentare. 400.000 tone de materii grase, 50.000 tone de produse industriale (cauciuc, bumbac, materii textile, piei), un milion de tone de produse miniere. Cât despre produsele forestiere, sunt în cantități nelimitate; le lipsesc mijloacele de transport. Din aceste cantități de produse de primă importanță pentru Franța, nici un milion de tone nu vin în metropolă.

D-l Albert Sarraut, în proiectul său, prevede, între altele, proclamarea unității administrative și politice a coloniilor cu Franța. Coloniile nu ar mai trebui numite imperiul colonial al Franței, ci Franța exterioră. Dar partea interesantă a proiectului în chestiune privește lucrările ce trebușe să vășgite pentru punerea în valoare a coloniilor. Prin realizarea lor, coloniile ar atinge, peste zecă ani, niște bogății ce nici nu ne poate trece prin gând că există.

Planul d-lui Sarraut se împarte în trei părți: 1. Căile de comunicație nave și 2. Hidraulică și drumurile navigabile, și 3. Asistența medicală.

Crearea și întinderea actualelor drumuri de fier, ar însuma pentru Africa occidentală franceză, 3000 Km. în valoare de 629 milioane de franci; pentru Africa ecuatorială 2000 Km. costând 440 milioane; pentru Madagascar 1000 Km. costând 250 milioane; pentru Indochina 1700 Km. în valoare de

500 milioane. În tot, 7800 Km. de cale ferată costând un miliard și opt sute de milioane de franci. Vin apoi lucrările de amenajarea porturilor cari vor necesa și ele 335 milioane. Aljunge, deci la 9 miliarde 135 milioane pentru căile de comunicație.

Dezvoltarea hidraulicii agricole și căilor navigabile mai cere și ea vre-o 200 milioane, la cari se vor adăuga 138 milioane pentru asistența medicală.

Se poate evalua cheltuiala generală la vre-o 3 miliarde. În planul d-lui Sarraut, și nici în cifrele statistice ce am publicat nu se cuprinde Africa franceză nordică.

Pentru a se arăta și mai clar însemnătatea economică a coloniilor, s'a hotărât deschiderea, în 1922, la Marsilia, a unei mari expoziții coloniale.

Adevărata retacere economică a Franței trebuie să se bazeze pe forțele coloniale. De acceat adevăr, astăzi pătrunși toți oamenii politici al marelui Republice; numai este la mijloc decât o chestiune de timp. Entuziasmul cu care, în Martie trecut, Senatul a primit punerea planului d-lui Sarraut este o dovadă vie că în Franța, reprezentanții poporului sunt conștienți de forțele neglijate ale nașii, forțe de a căror punere metodică în valoare atârna viitorul marelui noastre surori latine.

Paris, Iunie 1920. Nity.

Corpurile legiuitoare

Sedința de ieri 28 Iunie
— Serviciul nostru telegrafic special. —

Camera.

Sedința se deschide la ora 9 a. m., prezidează Părintele Vasile Lucașu. Prezenți general Averescu, Argetoianu, Garofid, Tăslăuanu, Trancu-Iași.

D-l Iorga citește declarația pri care opoziția se solidarizează cu acțiunea d-lui St. C. Pop din Camera ungară pentru motive de oportunitate politică, răspunzând atacurilor îndreptate de ziarul „Indreptarea” contra d-lui St. C. Pop. D-l Iorga se arată mișcat de acțiunea politică a d-lui St. C. Pop. D-l Argetoianu declară că „Indreptarea” nu este oficioșul guvernului ci este inspirat de guvern. Asupra lui St. C. Pop din Camera ungară s'a pronunțat validând fără contestație alegerea lui St. C. Pop.

Dr. Aurel Dobrescu citește declarația opoziției prin care opoziția protestează în contra învinuirii de obstrucționism. Urmează discuția validării mandatelor începând cu Starojineț (Bucovina). Ungareanu și Iorga protestează violent.

Dan Popovici declară că opoziția a pierdut dreptul de a discuta validările, fiindcă în trecut parlamentul a respins contestațiunile în privința alegătorilor din Bucovina. Camera respinge contestația.

Răducanu citește raportul comisiei parlamentare asupra incidentelor dela regie arătând că incidentul a fost neînșemat și făcând propuneri pentru evitarea conflictelor cu lucrătorii fabricii. Cristescu face rectificări asupra constatărilor comisiei, declarând că socialistii nu sunt de acord cu ele.

Argetoianu atacă sistemul permisiv cu care socialistii ajută mulțimea întrebunțând afirmașiuni fantastice asupra diferitelor incidente convocând întruniri publice împotriva ororilor cari nu există.

Camera amăuă discuția asupra raportului comisiei. Sedința se suspendă 10 minute.

La redeschidere se continuă validarea mandatelor din județul Drobeta, respingându-se contestațiunile. După masă la ora 4 sedința se continuă discutându-se restul contestațiunilor.

Senatul

Sedința se deschide la ora 8 jum. a. m. Prezidează Coandă. Prezenți pe banca ministerială Cudalbu, Valeanu, Goga, Cantacuzino, Niță Serghe.

Alexandrescu, raportorul comisiei redactarel răspunsului la

mesagi, citește răspunsul la mesagi.

Paul Bajor citește răspunsul la mesagi redactat de opoziția unită, în care se arată că alegeriile au fost făcute cu teroare, ingerințe și scandături. Wreședintele propune trimiteroa în acțiune a răspunsului prezentat de Bajor. Senatul aprobă, dar făcându-se o noă votare se respinge trimiterea în acțiune.

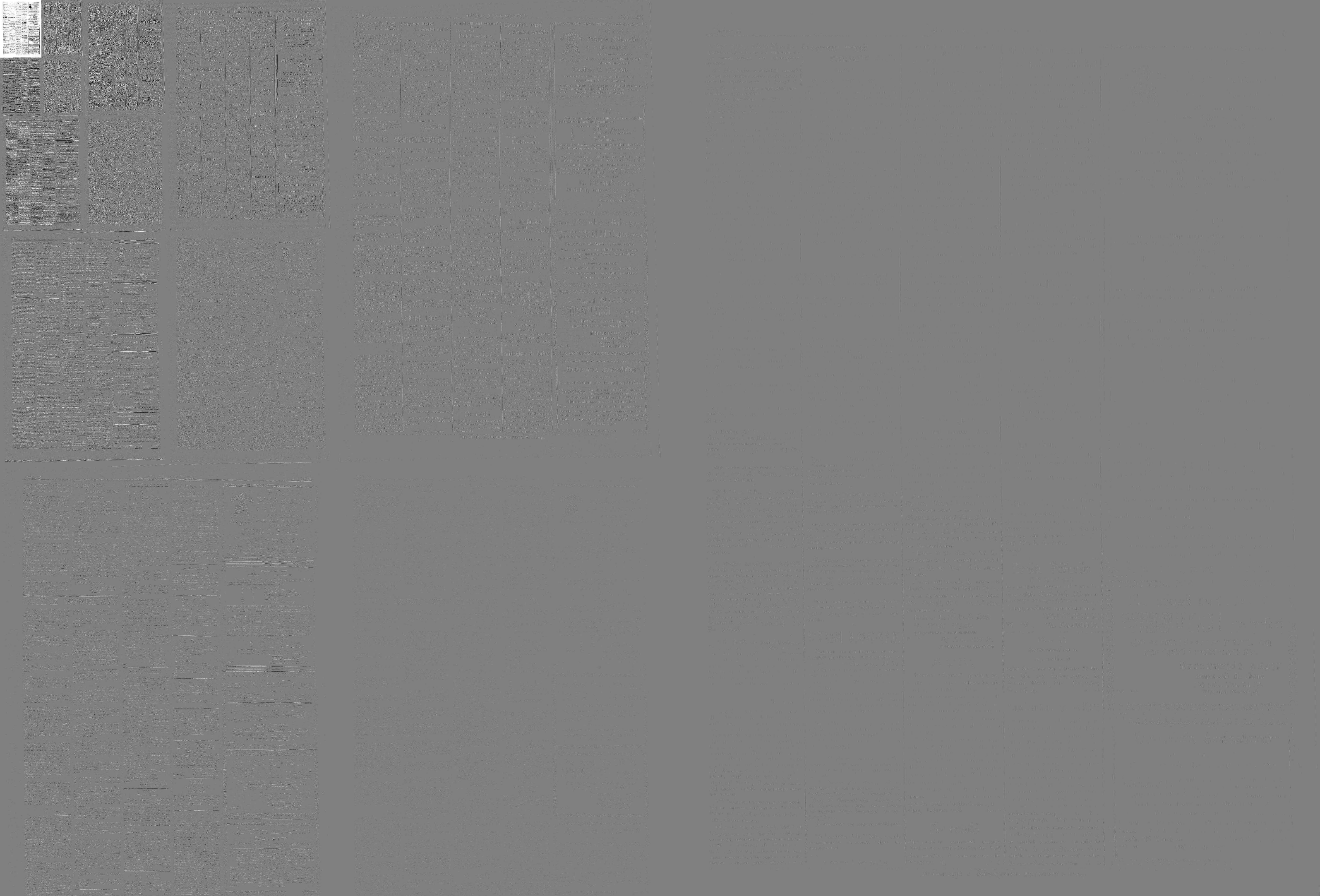
A luat cuvântul dl Iancu Nistor. Vorbește contra răspunsului la mesagi, declarând că alegerile în Bucovina s'au făcut cu o silă nemai-pomenită, afirmând astfel că alegerile în Bucovina au fost falsificate. A insistat mai ales asupra ingerințelor făcute la Universitate. Declară că partidul său e puternic și alcătuit din oameni, cari au susținut trează conștiința națională din Bucovina. Dl Iancu Nistor arată punctul de vedere al partidului său și cere ca reprezentanții diplomației al României să fie oameni capabili. Unificarea administrativă în România-mare trebuie făcută cu conștiințiozitate, cere să se facă politică culturală.

Sedința se suspendă 5 minute. La redeschidere I. Dragomirescu respinge afirmașiunea că Basarabia ar fi bolșevică, dar spune că Basarabia e haos juridic, fiindcă prea multe legi se aplică. Aduce lunde armatei.

Armata și alegerile parlamentare

În sedința de Sămbătă a Camerei, ajungând în discuție „armata și amestecul ei în luptele electorale”, d-l general Averescu a declarat că „nici un organ al armatei n-a avut autorizația să se amestece în luptele electorale și că, dacă se va aduce dovada că e așistat un ordin în sensul celor ce s'a afirmă asupra amestecului armatei în alegeri, acei cari au dat ordinul vor fi aspru pedepsiți.”

Când d-l Mihaiache i-a adus un caz concret: — un căpitan care din ordinul ministrului de războiu

BCU Cluj / Central University Library Cluj